

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken heeft enkele vragen en opmerkingen over de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 25 maart 2014 over het Kiescollege BES-eilanden (Kamerstuk 33 131 nr. 15).

De voorzitter van de commissie,
Berndsen-Jansen

Adjunct-griffier van de commissie,
Hendrickx

De leden van de **VVD-fractie** hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de algemeen vertegenwoordigende organen van de BES in relatie tot de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer. Daar de Eerste Kamer thans niet bereid is om het wetsvoorstel dat strekt tot de eerste lezing van de wijziging van de Grondwet inzake het opnemen van een constitutionele basis voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba en het regelen van de betrokkenheid van hun algemeen vertegenwoordigende organen bij de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer te aanvaarden, ligt onderhavige brief voor. Daarin geeft de Minister aan dat hij geen voorstander is van de invoering van een kiescollege voor Caribisch Nederland.

Zij merken allereerst op dat zij geen voorstander zijn van het actief en passief kiesrecht voor niet-Nederlanders voor de eilandsraden indien en zodra in de Grondwet is opgenomen dat de eilandsraden het kiesrecht voor de Eerste Kamer krijgen.

In het kader van het al of niet invoeren van een kiescollege voor Caribisch Nederland vragen de leden van de VVD-fractie de Minister nader uiteen te zetten wat nodig is om zo'n kiescollege te vormen. Wat is er voor nodig om daadwerkelijk tot zo'n kiescollege te komen? Voorts vragen de leden van de VVD-fractie of de Minister hierbij een relatie ziet met de Nederlanders in het buitenland en het indirecte kiesrecht van deze personen voor de leden van de Eerste Kamer. In hoeverre zou het denkbaar en mogelijk zijn om een gezamenlijk kiescollege te vormen voor de Nederlanders op de BES-eilanden en de Nederlanders in het buitenland en deze daarmee invloed te geven op de samenstelling van de Eerste Kamer? Gaarne krijgen zij een reactie van de Minister.

De leden van de **PvdA-fractie** hebben kennis genomen van de brief van de Minister over zijn meningsverschil met een groot deel van de Eerste Kamer over de wijze waarop Nederlanders woonachtig in Caribisch Nederland invloed moeten krijgen op de samenstelling van de Eerste Kamer. Deze leden delen de opvatting van de Minister dat invoering van een speciaal kiescollege voor Caribisch Nederland, waarvoor bovendien de grondwet moet worden gewijzigd, niet proportioneel is. Hoewel deze leden in beginsel het belang van de drie genoemde uitgangspunten delen met de Eerste Kamer, achten zij het gerechtvaardigd om de in omvang zeer beperkte groep niet-Nederlandse ingezetenen van Caribisch Nederland na wijziging van de grondwet geen stemrecht te geven voor de verkiezingen van de eilandsraad. Zij zijn het eens met de argumentatie die de Minister in de brief van 6 november 2013 aan de Eerste Kamer uiteen heeft gezet. De leden van de PvdA-fractie spreken voorts de hoop uit dat deze kwestie snel zal worden opgelost.

De leden van de **SP-fractie** constateren dat met de inrichting van Bonaire, Saba en Sint Eustatius als openbaar lichaam een interessant, maar ook ingewikkeld staatsrechtelijk probleem is ontstaan, nu door het ontbreken van een provinciaal verband het kiesrecht voor de leden van de Eerste Kamer zal toekomen aan de leden van de eilandsraden. Zij achten het wenselijk dat niet-Nederlandse ingezetenen van de eilanden stemrecht krijgen voor de eilandsraden, zoals ook niet-Nederlandse ingezetenen in het Europese deel van ons land stemrecht hebben voor de gemeenteraden. Deze leden achten het onwenselijk dat niet-Nederlandse ingezetenen op de eilanden invloed kunnen uitoefenen op de samenstelling van de Eerste Kamer, een mogelijkheid die niet-Nederlandse ingezetenen in het Europese deel van ons land ook niet hebben.

De leden van de fractie van de SP constateren dat de regering dit dilemma wil oplossen door niet-Nederlandse ingezetenen van Bonaire, Saba en Sint Eustatius het kiesrecht te ontzeggen. Dit voorstel moet ingaan op het moment dat in de Grondwet wordt opgenomen dat de eilandsraadleden

kiesrecht krijgen voor de Eerste Kamer. Tot die tijd behouden niet-Nederlands ingezetenen van de eilanden het kiesrecht, zo begrijpen deze leden.

De regering rechtvaardigt deze keuze met een beroep op de bijzondere positie van de openbare lichamen, die weliswaar vergelijkbaar zijn met, maar niet hetzelfde zijn als gemeenten. De leden van de fractie van de SP zijn nog niet overtuigd door dit argument. De gemeenteraad in het Europese deel van Nederland en de eilandsraad in het Caribische deel van Nederland zijn beide de politieke vertegenwoordiging van de lokale gemeenschap. Op dit lokale niveau hebben niet-Nederlandse ingezetenen het recht hun stem uit te brengen. Deze leden vragen een nadere toelichting.

De leden van de fractie van de SP vragen bovendien waarom de regering dit besluit nu voorlegt, terwijl nog niet is besloten over de wijziging van de Grondwet. Ook vragen deze leden waarom niet is gewacht op de evaluatie van de nieuwe staatkundige verhoudingen. Vooral bevreemdt het deze leden dat niet gezocht is naar een meer praktische oplossing, die ook kan rekenen op steun van de bevolking op de eilanden. Zij constateren dat de Eerste Kamer een suggestie heeft gedaan voor de instelling op Bonaire, Saba en Sint Eustatius van een kiescollege voor de verkiezingen van de Eerste Kamer. De regering acht dit niet proportioneel, in verband met het geringe aantal kiezers. Deze leden constateren dat in verband met de openbare lichamen Bonaire, Saba en Sint Eustatius veel wetten en regels zijn gemaakt. Kan de regering nader toelichten waarom zij de geringe schaal van de eilanden in dit geval wel zo belang vindt? De kleine schaal biedt, zo menen de leden van de fractie van de SP, ook mogelijkheden om praktische oplossingen te vinden. Hoe heeft de regering met de eilandsbesturen overleg gevoerd over praktische oplossingen? Is bijvoorbeeld overwogen om bij de verkiezing van de eilandsraden verschillende biljetten uit te reiken aan Nederlanders en niet-Nederlandse ingezetenen?

De leden van de **CDA-fractie** hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de voortgang van de behandeling in de Eerste Kamer van de Verklaring dat er grond bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering in de Grondwet, strekkende tot het opnemen van een constitutionele basis voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba en het regelen van de betrokkenheid van hun algemeen vertegenwoordigende organen bij de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer.

Deze leden delen de opvatting van de Eerste Kamer, dat recht gedaan moet worden aan drie principiële uitgangspunten:

- Niet-Nederlandse ingezetenen van Caribisch Nederland moeten, onder de zelfde voorwaarden die gelden ten aanzien van de gemeenteraadsverkiezingen, kiesrecht krijgen voor de eilandsraadsverkiezingen;
- Niet-Nederlandse ingezetenen van Caribisch Nederland mogen geen invloed krijgen op de samenstelling van de Eerste Kamer;
- Nederlandse ingezetenen van Caribisch Nederland moeten invloed krijgen op de samenstelling van de Eerste Kamer.

Deze leden vragen, of de regering deze principiële uitgangspunten deelt. Zo nee, welk van deze principiële uitgangspunten acht de regering dan niet principieel? Zo ja, is de regering bereid een voorstel aan de Staten-Generaal voor te leggen, dat recht doet aan elk van deze drie principiële uitgangspunten?

Het verbaast de leden van de CDA-fractie, dat de Minister als argument aanvoert, dat honderdduizenden niet-Nederlanders geen kiesrecht hebben bij de Provinciale Statenverkiezingen. In dezelfde brief stelt de Minister immers, dat de verkiezingen voor de eilandsraden niet vergelijkbaar zijn met Statenverkiezingen? Kan de Minister dit praktische argument in een principieel debat nader toelichten? Kan de Minister beargumenteren,

waarom niet-Nederlanders in het Europese deel van Nederland invloed op de samenstelling van de Eerste Kamer kan worden ontzegd, als niet-Nederlanders in Caribisch Nederland die invloed wel hebben?

De leden van de **D66-fractie** hebben met belangstelling kennisgenomen van de uitgangspunten die de Eerste Kamer geformuleerd heeft ten aanzien van de regeling van het kiesrecht voor de eilandsraden en de Eerste Kamer. Zij zien in het voorgestelde Kiescollege BES-eilanden een potentieel goede oplossing om deze uitgangspunten te verwezenlijken. De toegang tot het dichtstbijzijnde bestuur staat dan ook voor buitenlanders die op de BES-eilanden wonen open gelijkelijk de regeling voor de gemeenteraden. De aan het woord zijnde leden zien geen bezwaar tegen het nader uitwerken van deze optie. Er wordt weliswaar voor een kleine groep kiesgerechtigden een nieuw kiescollege in de Grondwet opgenomen om te voorkomen dat zij ook invloed hebben op de samenstelling van de Eerste Kamer, hetgeen door sommigen als buitenproportioneel gezien wordt. Gezien de speciale positie van Caribisch Nederland binnen het land Nederland vinden de aan het woord zijnde leden dat echter niet per se bezwaarlijk. Wel zijn zij van mening dat de verkiezingen gecombineerd moeten worden met de verkiezingen voor de eilandsraden om zo de organisatorische kosten en lasten zo beperkt mogelijk te houden. De vrees voor schending van het stemgeheim, zoals door de Minister gesteld in de Eerste Kamer, delen zij vooralsnog niet.